

URTX

AQUÍ COMENÇA EMBARRAT.

CRÒNICA DEL NAIXEMENT D'UN FESTIVAL O 25 PARÀGRAFS
TITULATS, SOBRE ART, TERRITORI I PERSONES

Natàlia Lloreta Pané (El Talladell, 1979)

AQUÍ COMENÇA EMBARRAT. CRÒNICA DEL NAIXEMENT D'UN FESTIVAL O 25 PARÀGRAFS TITULATS, SOBRE ART, TERRITORI I PERSONES

Abstract

Crónica que explica el nacimiento del festival Embarrat de Tàrrega a la vez que sirve de memoria de su primera edición celebrada en Tàrrega en junio de 2014. El texto relata también el proceso de creación del libro Trepata a cargo del artista Joan Fontcuberta.

This chronicle explains the birth of the Embarrat festival in Tarrega and it is a memoir of its first edition, held in Cal Trepata during June 2014. The text also describes the process of the creation of the Trepata book, by artist Joan Fontcuberta.

Paraules clau

Art, art contemporani, Cal Trepata, Festival Embarrat, Joan Fontcuberta, La Gran Màquina, Tàrrega. Man Ray, Joseph Beuys, fotogrames.

(1) L'encàrrec

Quan a l'abril 2013, el director del Museu de la Mecanització Agrària Cal Trepat de Tàrraga, Jaume Espinagosa (Tàrraga, 1959), encarrega a l'empresa targarina Intersecció SCP —de la qual en sóc un 50%— la realització d'un llibre de fotografies per a la commemoració del centenari de la Fàbrica Trepat (1914-2014), poc sabia cap a on desembocaria tot plegat ni que seria el germen d'un projecte artístic i ciutadà de gran envergadura com va ser, vol ser i esperem que continuï sent l'Embarrat, Festival de Creació Contemporània.

(2) Emergent

L'altre 50% d'Intersecció és Jesús Vilamajó (Tàrraga, 1963), fotògraf targarí i incansable persona inquieta, que havia dirigit, de 2008

a 2011, el festival Emergent Lleida, un certamen anual que s'erigia com a espai per donar impuls i divulgació a l'obra de joves talents en el camp de la fotografia. Emergent, ideat i organitzat per l'Associació de Fotògrafs Professionals de Lleida i Comarques, era un punt de trobada del sector i s'hi organitzaven també conferències, cursos i exposicions. Malauradament, va morir després de 4 edicions en contínua progressió ascendent, per manca del compromís polític de diverses administracions (encara que s'hagi volgut atribuir al mantra de la catàstrofica crisi econòmica).

(3) Ton Sirera

Vilamajó també és l'autor del documental sobre el fotògraf i dentista lleidatà, Ton Sirera (Barcelona, 1911 - Lleida, 1975), un autèntic aventurer i visionari avançat als temps,

Veure el tràiler
del documental
Ton Sirera

Ton Sirera amb la seva avioneta.
Fotografia cedida per la família Sirera.

reporter gràfic, pintor, pilot d'avioneta, geògraf i botànic afeccionat. Sirera, que s'estableix professionalment a Lleida —d'on provenia la seva família materna— el 1935, és un personatge clau de la reactivació cultural i artística de la terra ferma entre els anys 1940 i 1960, i un dels pocs autors que va introduir la fotografia abstracta i experimental a l'Estat espanyol. El fet que desenvolupés la seva activitat a Lleida probablement l'ha allunyat d'un merescut reconeixement públic i oficial del qual sí que han gaudit altres artistes dels entorns de Barcelona. El documental *Ton Sirera* de Vilamajó és una meravella audiovisual amb dosis exactes i perfectes d'informació, opinió i emoció. Va estrenar-se al CaixaFòrum de Lleida el setembre de 2012 i malgrat haver-lo proposat a TV3, encara no s'ha emès mai.

(4) Joan Fontcuberta

La direcció d'Emergent Lleida i la realització del documental sobre Ton Sirera van permetre a Vilamajó establir contactes amb una àmplia xarxa de professionals del món de la fotografia, ja siguin artistes, directors de museus, de festivals, professors, crítics... entre ells, l'artista visual de prestigi internacional Joan Fontcuberta (Barcelona, 1955), guardonat l'any 2013 amb el premi Hasselblad, el màxim reconeixement mundial de fotografia amb què han estat guardonats també autèntics mites de la fotografia com Henri Cartier-Bresson, Richard Avedon o Cindy Sherman. Reflexionant sobre la proposta feta per Espinagosa, Vilamajó va trobar adequat, interessant, desafiant i enriquidor proposar a Fontcuberta l'elaboració del llibre de fotografies sobre el centenari de la fàbrica Trepal.

(5) Fauna

Conèixer Fontcuberta era una il·lusió que arrossegava des de la meua època universitària, sobretot després d'haver vist l'exposició *Fauna*, al MACBA, l'any 2002 amb el meu amic, també targarí, Joan Viladot. *Fauna* era una exposició de grans dimensions i múltiples formats sobre la vida i obra d'un científic caigut a l'oblit anomenat Peter Amaisenhafen, nascut a Munic i desaparegut misteriosament l'any 1955. Amaisenhafen havia fet un seguit de descobriments increïbles al món animal i havia catalogat una sèrie de bèsties poc comunes com ara el *Ceropithecus icarocornu* —un mono amb banya d'unicorn i ales—, el *Solenoglypha polipodida* —una serp de 3 metres de llarg amb múltiples potetes— o el *Pirofagus Catalanae* —un dragó que engolia el seu propi foc i que uns

catalans, al s. xvi, havien abandonat a l'illa de Sicília. *Fauna* presentava fotografies d'aquests animals mutants, notes de treball escrites a mà del propi Amaisenhafen, radiografies, disseccions d'esquelets, diversos àudios amb sons animals i fins i tot un exemplar dissecat. Els elements donaven una credibilitat científica i una solidesa epistemològica tal, que tot i saber que no podien existir, sembraven el dubte al cos. Com he dit, jo la veig veure al MACBA l'any 2002, però *Fauna* va estrenar-se al Museu de Zoologia de Barcelona l'any 1989. Una enquesta realitzada llavors pel Departament d'Ensenyament va revelar que un 27% dels visitants adults i amb titulació universitària va creure que aquells animals eren autèntics. Però tot era una ficció

(6) Dubtosa versemblança

Joan Fontcuberta és el geni de l'engany, que utilitza no tan sols de forma lúdica —que també— sinó amb l'objectiu de generar dubtes i de posar en discussió la veracitat de la imatge. Ell mateix defineix aquesta voluntat a l'entrevista del número 10 de la revista Londerí, de novembre de 2013: "Jo vaig viure els darrers 20 anys de la dictadura i llavors tota la meua generació estava acostumada a la sospita, és a dir, a creure que darrere de qualsevol missatge de poder hi havia una voluntat propagandística d'incidir en l'opinió pública, i sabem que la veritat era molt més plural. Això generava una necessitat de saber llegir entre línies, de copsar les múltiples realitats que hi ha darrere una imatge. Als anys 80, quan vaig voler treballar sobre això, sobre la imatge com a façana i com a trampa, em vaig adonar que la fotografia, als diaris i als seus usos habituals, encara gaudia d'un prestigi carismàtic com a mirall del món real que ningú qüestionava. Per contra, jo veia clarament que això era una creença, que no hi havia res que garantís aquesta veritat absoluta i em va semblar que podia ser una estratègia molt pedagògica ensenyar a l'espectador fins a quin punt la imatge, sota aquesta manta de versemblança, amagava una ficció".

(7) El llibre d'artista

Finalment, i amb el ritme cardíac suaument accelerat, conec Joan Fontcuberta el novembre de 2012 a Tarragona. Hi era en el marc del Festival internacional de fotografia SCAN, hereu actual de la Primavera Fotogràfica —certamen biennal multiseu desenvolupat entre 1982 i 2004 que va néixer arran de les Primeres Jornades Catalanes de

Fotografia— donant una conferència sobre el llibre d'artista com a nova forma d'expressió i exhibició artística i fins i tot com a nou format artístic. El llibre d'artista —no confondre amb el llibre d'un artista— és un llibre ideat i treballat com a obra d'art original, ja sigui com a peça única o amb un tiratge limitat i numerat.

Després de la concorreguda conferència, normalitzo l'admiració amb una cordial encaixada de mans i, amb Vilamajó li proposem el projecte Trepap. Li agrada. Ens emplacem a una propera reunió a Tàrraga, per visitar la fàbrica i menjar caragols a la llauna.

(8) La Fàbrica Trepap

Fontcuberta, com no podia ser d'altra manera, queda fascinat per Cal Trepap: per la maquinària, per l'olor, per l'atmosfera, per la història oficial, per les històries que se n'expliquen, per l'immens arxiu que conserva, per les formes i la llum... Comença així el procés de creació, aquell moment en què l'artista s'enfronta a la seva obra en un procés més o menys tortuós d'assaig-erros. Els artistes han de poder crear sempre amb temps i en llibertat. Fontcuberta, sobre Cal Trepap, més endavant dirà: "és un tresor, és com una cova d'Alí Babà per a aquell qui té ulls per saber-ho descobrir".

(9) Inspiració

Mentre Fontcuberta desenvolupa el seu treball, no sé com ni exactament quan —però sí que sé per què (11)— amb Vilamajó reaccionem davant la potencial magnitud de la repercussió d'aquesta obra. Decidim vestir la presentació del seu treball amb una activitat paral·lela, un festival de creació contemporània que ha de passar, necessàriament, a l'interior de les naus Trepap. Fontcuberta és la màxima autoritat en fotografia a Espanya i la seva aportació al projecte pot generar grans expectatives entre la comunitat artística internacional i portar el nom de Trepap arreu. Presentem proposta a l'Ajuntament de Tàrraga i agrada. Així neix un nou festival. Es dirà Embarrat.

(10) Embarrat

L'embarrat era el sistema transmissor de força que proveïa d'energia les diverses màquines de treball de la nau 5 de la Fàbrica Trepap. Posat en funcionament el 1931, any en què es construeixen les 13 primeres naus, l'embarrat era un sistema d'eixos, corretges i politges que, amb una única font d'energia —un motor elèctric independent, en aquest cas— activava nombroses màquines —torns, mandrinadores i trepants— amb què els treballadors acoblaven els engranat-

**Joan Fontcuberta
a Cal Trepap.**

Octubre de 2013.

Fotografia:

Jesús Vilamajó.

Veure com
funciona l'embarrat
de Cal Trepap

ges i les parts de les màquines es constrüen. Encara avui dia es posa en funcionament i esdevé un autèntic espectacle visual i sonor.

El festival de creació contemporània portarà el nom d'Embarrat perquè també ha de servir com a motor artístic, ha d'ajudar a promoure i a donar a conèixer el treball d'aquestes persones inquietes anomenades artistes. Embarrat com a metàfora, com a símbol d'un conjunt d'energies treballant compassades amb un mateix ritme i en una mateixa direcció i horitzó.

(11) Triple objectiu

Els tres objectius principals de l'Embarrat són: 1. Donar a conèixer el patrimoni industrial i natural de la nostra ciutat, obrir-lo a nous públics, transformar-lo amb noves propostes i esdevenir, amb el temps, un dinamitzador social, cultural i econòmic de la zona, com ho ha estat i és FiraTàrrrega; 2. Ser una plataforma d'exhibició del treball d'artistes emergents, donar-los un espai per crear i per expressar-se i donar a conèixer les seves propostes, i 3. Apropar l'art i la cultura contemporànies a la societat, contribuir a despertar les inquietuds i la curiositat del nostre territori.

(12) Perifèria

El nostre és un territori gran amb amples horitzons cap a la posta, d'adusts paisatges a mig camí entre el preciós secà segarrenç i el regadiu més domesticat de la plana. Aquí és d'on som, de la bella perifèria catalana i fins i tot de la perifèria lleidatana. La densitat de població de l'Urgell —segons dades de l'*i-descat* de 2014— és de 63 habitants per kilòmetre quadrat (h/km²), lluny de la mitjana de densitat de població a Catalunya, de 234,2 h/km², lluny també dels 5,2 h/km² de la comarca menys densa, el Pallars Sobirà, i molt més lluny encara dels 15.281,2 h/km² de la més densa, el Barcelonès.

La nostra situació, orografia i densitat són forteses o debilitats a l'hora de fer un festival de creació contemporània sobre art i cultura? Quan fa 35 anys, tres visionaris van decidir engegar FiraTàrrrega, van convertir la perifèria en el centre; van néixer al lloc i moment adequats i això ha permès situar la nostra ciutat al mapa internacional de les arts de carrer. Reflexionar sobre la perifèria és necessari. El gerent de FiraTàrrrega, Oriol Martí (Barcelona, 1979), ho descriu en 4 forteses, en un text titulat *Ruralpower (o com centrar-se a la perifèria)* publicat a la revista

Música para Camaleones. El Black Álbum de la Sostenibilidad Cultural. Diu:

“En primer lloc, el desenvolupament d'una activitat cultural en un entorn perifèric és una font de proximitat tant física, per la proximitat entre infraestructures, accessibilitat o agilitat organitzativa, com també humana, per la baixa burocratització i naturalitat que gaudeixen les relacions personals en ciutats petites i mitjanes, sempre parlant en termes generals (...). En segon lloc, la perifèria té una gran capacitat de generar autenticitat i vivència, en contraposició a l'adjectiu anglosaxó *fake*, que vindria a integrar en una sola paraula allò fals, imitable, fingit o sintètic. El territori, entès com l'entorn perifèric, ens permet moltes vegades vincular-nos amb l'espai públic de manera amable i allunyada del frenesí hostil dels grans nuclis urbans.

En tercer lloc, assenyalar la capacitat dels entorns rurals o perifèrics de generar distinció, a partir de la invenció de determinats models de gestió inèdits que apareixen, moltes vegades, a partir de la mancança o les limitacions en infraestructures, mitjans o serveis. En certa manera, aquest fenomen s'explicaria a partir de la capacitat de transformar les debilitats i amenaces en forteses i oportunitats (...). Finalment, el territori permet la infinita exploració, el joc i la interacció amb l'entorn. En aquest sentit, i basant-me en els 10 anys de fantàstiques i delirants experiències de producció a FiraTàrrrega, només cal fer un breu repàs dels espais on hem realitzat espectacles: lògicament, en places, carrers i avingudes, però també en cases particulars habitades i abandonades, en esglésies, gimnasos, museus, biblioteques, oficines, balcons, escoles o naus industrials, sense oblidar que hem portat el públic en camps absolutament erms enmig del no-res, que hem fet una gran instal·lació de foc amb milers de litres de parafina al carrer o que hem programat un Shakespeare en un parc de pins, alzines i roures, entre moltes experiències”.

(13) Nous espais

Un dilluns de febrer de 2014 vaig al Nòvum a fer un cafè de mig matí. Com si d'una crida divina es tractés, atreu la meua atenció l'església de Sant Antoni, amb les portalades oberts de bat a bat i les llums de l'interior enceses. M'hi apropo francament encuriosida i m'hi trobo, amb guants i pols a la cara, el senyor Antoni Fitó Oliveres (Claravalls, 1950). Li pregunto per què està oberta i què hi fa. M'explica que és voluntari dels Amics de la Parròquia i que la vol recuperar per a

la ciutat. Diu: “Jo sóc de Creu Roja i vinc de voluntari amb la gent gran a l’hospital. Per curiositat vaig demanar de veure l’església i la vaig trobar abandonada i deixada de la mà de Déu! Vaig dir-me “no pot ser!” És una joia del s. xiv i forma part de la nostra història. Molts targarins potser fa 40 anys que no la veuen. Jo li dic la gran desconeguda. Vaig començar sol a netejar-la i de seguida he trobat suport. L’hem netejat, hem arreglat les humitats i la porta d’entrada i intentarem agençar-la al màxim entenent que no hi ha diners per a fer grans inversions. M’agradaria que es recuperés i que els targarins se la sentissin seva. La compensació més gran a tot l’esforç que hi he posat és quan algú entra i diu: “Que maca que és!”. Vull que, en lloc de ser la gran oblidada esdevingui la gran reconeguda o la gran retrobada”.

L’entusiasme de Fitó s’encomana i es comença a gestar la idea de fer servir l’església per a un nou espai expositiu de l’Embarrat.

(14) Avantguardes

El procés artístic de Fontcuberta pren forma i color. La seva proposta és una osmosi perfecta, un casament d’amor entre l’entorn fabril de Cal Trepat i les avantguardes fotogràfiques. Els dos móns combinen perfectament dins la seva nova ficció: Josep Trepat i

Galzeran (L’Alardell, 1881 - Màlaga, 1974) es convertirà en un mecenes dels grans artistes de la fotografia de les avantguardes. Per Cal Trepat hi hauran passat el constructivista Rodchenko, el surrealista Man Ray, el documentalista Walker Evans o els representants del moviment Bauhaus, Lazslo Moholy-Nagy o Bern and Hilla Becher. La particularitat del cas és que han estat les fotografies de l’arxiu Trepat –les reals, les que servien per fer els catàlegs de maquinària– la font d’inspiració d’aquesta ficció. Tenen una correspondència gairebé màgica amb tots els corrents de les avantguardes europees i nord-americanes. Com no podia ser d’altra manera, la proposta de Fontcuberta es materialitzarà amb un llibre d’artista.

(15) Crida universal

A finals de febrer de 2014 surt la primera convocatòria, lliure, oberta i universal, per a l’exposició central de l’Embarrat, que es dirà La Gran Màquina. El concepte el defineix Vilamajó després de llargues tardes de recerca i reflexió i servirà per reptar els artistes a reflexionar sobre les contradiccions de la complaent societat actual, hereva d’aquella que es posà en marxa amb la revolució industrial, que prometia el benestar social i desitjava l’obtenció de la riquesa com a fi

Exposició de l’artista Juanan Requena a l’església de Sant Antoni.

Juny de 2014.

Fotografia:

Jesús Vilamajó.

Fotografies: Man Ray
i Joan Fontcuberta.

absolut. On érem, on som i cap a on anem? La convocatòria és multidisciplinària, el termini es tanca el dia 20 d'abril i hi ha un únic premi de 2.000€ en efectiu.

(16) Man Ray

Meret Oppenheim (Berlín, 1913 - Basilea, 1985) fou una fotògrafa i artista surrealista i una de les amants, muses i models de Man Ray (Filadèlfia 1890 - París 1976). Van col·laborar plegats en una sèrie de nus, entre les quals hi ha *Érotique Voilée* (1933) en què Oppenheim apareix dreta, amb la mà i el braç tacats de tinta negra, al costat d'una premsa de gravat. Un matí fred de finals de febrer de 2014, Fontcuberta es troba amb Montse Asensio (Tàrraga, 1972), que exercirà d'Oppenheim —exclusivament en la faceta de model— en una sessió fotogràfica al més pur estil Fontcuberta - Man Ray.

Jaume Bosch (Tàrraga, 1929) i Llorenç Minguell (Tàrraga, 1932) són dos extreballadors de la Fàbrica Trepap i també fan de models quan Fontcuberta es posa, amb bata blanca, a la pell de Lazlo Moholy-Nagy (Bácsborsard, Hongria 1895 - Chicago, 1946) i elabora un seguit de fotogrames amb les seves mans i altres elements Trepap. Els fotogrames són imatges fotogràfiques fetes sense càmera, obtingudes posant objectes sobre un material fotosensible, com ara el paper fotogràfic, exposat a la llum. També Man Ray va experimentar molt amb els fotogrames, anomenant-los *rayogrames*. El seu estil incloïa treure partit dels inesperats efectes de la formació d'imatges negatives, les juxtaposicions inusuals d'objectes identificables (com ara culleres i collarets de perles), variant el temps d'exposició donat als diferents objectes d'una mateixa imatge, i moure els objectes mentre eren exposats.

**Jaume Bosch i
Llorenç Minguell
amb Joan Fontcuberta
després de la sessió
i fotogrames
i Joan Fontcuberta
revelant fotogrames.**

Febrer de 2014.
Fotografies:
Jesús Vilamajó.

(17) Éditions Bessard

El 4 de març de 2014 ens reunim a Barcelona amb Fontcuberta, el germans Berenguer —els seus dissenyadors i maquetadors habituals— i l'editor francès Pierre Bessard (París, 1969) també fotògraf i pintor, que ha passat alguns anys de la seva vida a Corea del Nord i a la Xina. Ens proposa d'editar el llibre de Fontcuberta a la seva editorial, Éditions Bessard, a canvi d'una distribució internacional amb garantida presència a les principals llibreries especialitzades i museus d'art del món. El contracte inclou imprimir el llibre a la Xina, en una impremta amb què Bessard treballa habitualment. En aquesta mateixa reunió s'acorda també de fer una versió de col·leccionista, amb caixa dura i edició seriada. Es defineixen els terminis de treball i tothom —ateu com sembla que és— es fa un senyal de la santa creu i s'encomana a déu i al diable perquè tot surti com ha quedat planificat i perquè la incerta eficiència de la Xina —quant a qualitat d'impressió i quant a termini d'entrega— no porti sorpreses desagradables. M'avanço a dir-vos que tot surt bé.

(18) 22/102

El 20 d'abril de 2014 s'acaba el termini de presentació de propostes per a l'exposició La Gran Màquina. La nostra sorpresa és grata i majúscula quan descobrim que hem rebut 102 propostes d'arreu. Vilamajó, comissari de l'exposició, té feina a fer una tria final de 22 artistes. Tot i estar satisfet de la selecció, diu que algunes de les propostes, bones i adients, s'han hagut de desestimar per un tema logístic. La dimensió de certes obres provoca uns costos de transport excessivament alts i la inexperiència de transformar Cal Trepat en un museu d'art

contemporani ens fa ser cauts. La primera edició del festival neix amb recursos limitats i es desconeix l'abast dels imprevistos i imponderables.

(19) Manifest

El 6 de juny de 2014, a les 7 de la tarda, la nau 5 de Cal Trepat s'omple de públic. L'Embarrat és una realitat. Amb Vilamajó donem la benvinguda al festival amb la lectura d'un manifest inaugural, que recull les intencions, il·lusions i justificacions pel projecte. El llegim a tres veus —amb un voluntari del públic— i diu:

**Reunió amb l'editor
Pierre Bessard
a Barcelona.**
Març de 2014.
Fotografies:
Jesús Vilamajó.

Veure el manifest
de l'Embarrat

MANIFEST DE L'EMBARRAT TÀRREGA, 6 DE JUNY DE 2014

PASSAT

Ara fa 100 anys, l'any 1914, a Barcelona, Rosa Sensat obria l'Escola del Bosc, una institució pedagògica de l'escola moderna, que feia la majoria de classes a l'aire lliure, i l'expressió corporal i la música, i totes les arts, hi tenien un paper important.

L'any 1914 neix a Rússia el Constructivisme, un moviment artístic que defensa un art al servei de la revolució i del poble, que reivindica l'eliminació de la distinció entre les arts i busca una estètica reflex de l'època de la mecanització. Accepta tota mena de nous materials i tècniques industrials.

També l'any 1914, i precisament durant el mes de juny, assassinen a Sarajevo l'hereu de la corona austrohongaresa, fet que acabarà desencadenant la primera guerra mundial. Una guerra de 4 anys que s'emporta 8 milions de persones.

També l'any 1914, Josep Trepat i Galzeran obre el primer taller Trepat al badívol carrer d'Ardèvol de Tàrrega i, en aquell precís moment, posa la llavor de moltes coses. A part de desenvolupar una indústria de maquinària agrícola que al llarg dels anys ha ocupat a 845 persones, també, sense saber-ho, va propiciar que nosaltres estiguem aquí, ara parlant de CULTURA i parlant D'ART.

Sobre la CULTURA

Què és la CULTURA?

Com va dir Joan Fontcuberta –hola Joan– en una entrevista a la revista L'ondarí, la CULTURA no és altra cosa que l'educació permanent, contínua. Quan vivim la cultura tenim una inquietud i una curiositat per tot.

I posats a citar, com diu Josep Ramoneda, cerverí exdirector del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB):

“La cultura és un bé de primera necessitat. Contribueix al benestar de les persones, en la mesura que les dota de més instruments per a viure l'aventura humana. És un factor de complicació que enriqueix l'experiència vital que ens fa persones”.

I continua dient:

“Moltes cultures, una sola humanitat. En aquest sentit, la cultura és la base de qualsevol proposta humanista. De qualsevol discurs que assumeixi la centralitat dels humans com a subjectes i objectes del coneixement i de l'experiència”.

La CULTURA és el nostre repte.

Visquem la cultura! No ens abandonem a la comoditat, a la lletjor, a les imposicions comercials... En definitiva, no ens abandonem, a seques! No ens abandonem! Estem aquí, en aquest ínfim incís de temps de tota l'eternitat, i en aquest lloc remot de l'univers, simplement per a viure plenament.

Hem de reivindicar la CULTURA en el seu sentit més ampli i ambiciós. Hem de fer-la bàsica, necessària, present, omnipresent. I això necessita actuacions de discriminació positiva, és a dir, hem de mimar-la perquè sigui accessible a tothom. Llarg i debatut és l'argument de la gratuïtat de la CULTURA del qual hi ha bons arguments tant a favor com en contra. De totes maneres, hem de defugir de l'argument mercantilista de la cultura com a única justificació: la cultura pot donar rèdit econòmic però no és aquest l'únic barem amb el qual s'ha de mesurar. Hi ha un rèdit intangible i gairebé immesurable que és la seva raó de ser.

En qualsevol cas, Embarrat neix gratuït perquè hem rebut diners públics per fer-lo, perquè ens hi hem entregat en cos i ànima i perquè disposem d'un espai públic ampli i obert, que és aquesta meravellosa antiga fàbrica Trepat. Aquest festival és una mostra de retorn social dels impostos. És tot vostre! Esperem que el gaudiu!

Ara, unes breus reflexions sobre l'ART.

Què és l'ART? Diu la sàvia Viquipèdia que l'art és un procés o un producte que apel·la els sentits i les emocions i que és fruit d'un context concret.

Heus ací unes reflexions entorn a l'art:

“La vida és un mitjà d’expressió artística. Tothom és, en potència, un artista”
Josep Beuys, artista alemany

“L’art té una funció social importantíssima que contribueix al desenvolupament de la societat, unint bellesa i utilitat en un conjunt harmònic”
Charles Fourier, filòsof francès

“Una obra d’art només pot tenir valor social quan transmet valors de fraternitat, és a dir, emocions que impulsin la unificació dels pobles”
Lleó Tolstoi, escriptor rus

“L’art hauria de consolar els pertorbats i pertorbar els acomodats”
Banksy, artista anglès

Representi el que representi, L’ART és la base d’aquest festival i especialment L’ART EMERGENT, que fan els 22 artistes seleccionats per l’exposició la Gran Màquina. És un art actual, contemporani, fruit de la inspiració en l’actualitat. A Embarrat apostem per l’ART EMERGENT, pels joves o no joves artistes que fan de l’expressió artística el seu modus vivendi i que es troben amb dificultats per exhibir els seus treballs. Embarrat és una plataforma d’exhibició i de difusió d’aquestes persones, del seu treball i del seu pensament. Agraïm la col·laboració dels 102 artistes presentats i felicitem els 22 artistes seleccionats.

I parlant d’agrair i de felicitar, parlem ara de GRATITUD

Agrair el que rebem ens fa ser feliços. I nosaltres estem contents de poder agrair a persones i institucions el seu suport per poder ser aquí, avui. Perquè el procés ha estat llarg, dur també en cert moments, i algú, fins i tot ens ha arribat a dir: “però que no sabeu en quin món vivim?”

Sigui com sigui agraïm profundament a:

L’Ajuntament de Tàrrrega, el Museu Trepà i la Diputació de Lleida i als seus representants polítics i tècnics per haver fet néixer l’Embarrat i haver-hi cregut des de la fase embrionària.

Agraïm al Centre d’Art la Panera, a la Fundació Privada Guillem Viladot Lo pardal d’Agramunt i al Grup Segre per haver-nos ajudat en espècies.

Agraïm a Joan Fontcuberta per haver flipat amb aquest entorn i haver convidat els artistes avant-guardistes a formar part de la història d’aquesta fàbrica.

Agraïm a la Monste Asensio la seva predisposició per una sessió de fotos un matí fred d’hivern.

Agraïm al Martí Gasull per haver-nos donat una mà en el muntatge.

Agraïm a la Brigada municipal la seva absoluta entrega també en el muntatge de tot això. I també a la resta de treballadors de l’ajuntament que ens han ajudat.

Agraïm als nostres companys del viver d’empreses, per la seva predisposició i per aguantar la transformació de la rutina que viurem aquests dos dies.

I agraïm al senyor Josep Trepà i Galceran, que va fer possible que nosaltres estiguem aquí i ara i agraïm també i fem un homenatge als 845 treballadors que al llarg dels anys han contribuït, amb la seva força i el seu esforç, a forjar aquesta fàbrica.
Moltes gràcies a tots!

I si hem començat parlant de PASSAT hem d’acabar parlant de FUTUR.

El FUTUR que ens espera. El futur, que és tot el que ens queda i pel qual vivim. El futur de 2114 quan algú parlarà de la primera edició de l’Embarrat!

Com que avui parlarem molt d’avantguardes, volem acabar aquest manifest de l’Embarrat amb la lectura del Manifest futurista escrit per Filippo Tommaso Marinetti, l’any 1909.

Marinetti, vostè té la paraula:

Volem cantar l’amor al perill, el costum a l’energia i a la temeritat. El valor, l’audàcia, la rebel·lia, seran elements essencials de la nostra poesia...

I mentre es llegeix el manifest futurista s'engega l'embarat i se n'amplifica el so de manera que les paraules queden anul·lades pel soroll. Queda inaugurat l'Embarat.

(20) La Gran Màquina

L'exposició La Gran Màquina s'inaugura el divendres 6 de juny a les 9 del vespre.

A mode de catàleg, relaciono les 22 propostes d'acord als 5 espais expositius.

A l'Espai 1, la foneria (naus 1-3) hi trobem:

- *Workers leaving de office* d'Avalancha (col·lectiu d'artistes creat de Barcelona el 2013). Projectió de la gravació de l'entrada i sortida de treballadors d'un edifici d'oficines. L'actual model ja no s'estructura en torns productius i a diferència de la pel·lícula dels germans Lumière, en l'actualitat és un continu degoteig de *businessmen* que entren i surten.
- *The fountainhead* de Borja Rodríguez Alonso (La Palmas, 1987). Projectió de vídeo de 4'40". Una fantasia d'animació que brolla del llegat filosòfic d'Ayn Rand i de la seva obra homònima. Representa el capitalisme laissez-faire amb un hiperindividualisme i un embolcall de romanticisme barat.
- *Arbeit macht frei (Shift Work)* de Fermín Díez de Ulzurrun (Pamplona, 106 dF, després de Ford). Peça sonora composta d'un automatisme que activa una sirena de

canvi de torn cada 8 hores. L'organització del treball en torns neix al s. XIX amb l'objectiu de maximitzar el rendiment dels mitjans de producció.

- *La isla de hidrógeno* de PSJM (Cynthia Vieras, Las Palmas, 1973 i Pablo San José, Mieres, 1969). Vídeo en 3D. Forma part d'un projecte multimèdia en què també hi ha escultura, vídeo, dibuix i una novel·la. Planteja un monument utòpic, subjecte a les lleis de l'entropia.
- *Remake Café-Flesh* de Fernando Epelde (Ourense, 1980). Ubicada als lavabos de la foneria, *Remake Café-Flesh* és una pel·lícula experimental feta a partir de la pel·lícula porno artística *Café-Flesh*, que reflexiona entorn a l'evolució del porno en els darrers 30 anys.
- *Broken Noses* de Jordi V. Pou (Lleida, 1968). Projectió de la col·lecció de 3.000 imatges compartides a la xarxa social Instagram amb la particularitat que totes són retrats, la majoria *selfies*, de persones amb el nas trencat. On són els límits? Què ens impulsa a compartir certes imatges? Quines conseqüències té.
- *Oscillations* de Júlia Mariscal (Barcelona, 1981). Performance amb un objecte amb sensors fotosensibles. Quan la llum entra per un dels orificis de l'objecte es genera un so que respon directament a les condicions ambientals de llum, temperatura i pressió sobre les quals l'artista també pot incidir.

Fotografia:
Jesús Vilamajó

- *System* de Miguel Andrés (Múrcia, 1982). Performance en què un sistema operatiu s'instal·la dins l'artista o com el Sistema insereix en nosaltres les pautes bàsiques de conducta que en garanteixin la seva perpetuació. Menció especial del Jurat.

- *Numbers* de Sara Ponsarnal (Lleida, 1970). 7 caps de fibra de vidre pengen de les encavallades de la foneria. No hi ha màquina més grandiosa que el cervell humà i amb tot, deshumanitzem la persona convertint-la en una llista de números. No hi ha distinció, només interessa la suma final.

- *844* de Mikel R. Nieto (Donosti, 1980). Instal·lació sonora enterrada a les cendres de la foneria Trepap que repeteix els noms i cognoms dels 844 treballadors (entre els quals, alguna dona) que ha tingut la fàbrica al llarg dels anys. Premi La Gran Màquina 2014.

A l'Espai 2, modelatge (nau 4) hi trobem:

- *Algunos recortes* de Javier Magerit (Madrid, 1973). Selecció de collages en paper i àudio. Fragmentació de diferents elements originals que, mutats entre si, cobren una nova vida. Modificar el sentit de les coses tal com se'ns presenten és una resposta vàlida per a un món ple d'errors.

- *Kauflan* d'Olaia Sendón (1978). Vídeo de 5'47". Diversos joves sobradament preparats llegeixen els textos que han escrit. Posen de manifest com la llibertat i els drets quan van heretar es van diluint rere una cortina de por i de paràlisi.

- *Una estratègia de l'aparença* de Verónica Vicente (Tomiño, 1988). Vídeo de 6'14" que investiga sobre l'absència de la societat i del mateix individu dins la ciutat contemporània, un espai immensament freqüentat però buit, impersonal i tràgic.

- *Tras 2008* de Pilar Boullosa (Vigo, 1987). Un seguit de codis QR elaborats sobre teixit amb punt de creu. Qui tingui un dispositiu mòbil capaç de llegir els codis, accedeix a informació en forma de dades sobre conseqüències de la crisi de 2008. Menció especial del jurat.

- *AITA 2.0* d'Iratxe Yáñez. Obra plàstica i escultòrica contenidora de memòria. Imatges d'una família, escenes rurals s'il·luminen per provocar en l'espectador una mirada contemplativa cap al passat i despertar la pròpia memòria particular.

A l'Espai 3, façanes exteriors hi trobem:

- *Del domèstic al polític* de Juan Pablo Ordúñez, *Mawatres*. Instal·lació de 18 pals d'escombra amb bosses de plàstic a mode de banderes negres a la façana de cada nau. A la recerca d'un símbol capaç d'afectar l'imaginari polític a partir de materials domèstics.

A l'Espai 4, oficines velles de Cal Trepap, hi trobem:

- *Brother, can you spare a dime?* d'Azahara Cerezo (Girona, 1988). 3 papers en DinA3 recullen les normes per a anunciant de Facebook generades automàticament per un software i reescrites a temps real a mesura que la cotització en borsa fluctua.

- *Oryza Sativa* de Zoraida Rosselló i Paolo Piras. Vídeo de 43'en 7 parts que recull l'observació de l'arròs al Delta de l'Ebre. El

Fotografies:
Jesús Vilamajó

Fotografies:
Jesús Vilamajó

- muntatge, alterant imatge i so, celebra el poder suggestiu de la numerologia i simbolitza la gènesi divina del món.
- *32° SUR / 73° OESTE* de Daniela Contreras Rojas (Brussel·les, 1986) i José Miguel Santa Cruz (Santiago de Xile, 1973). Videoart de 16'41" que recull diverses pel·lícules de 8mm trobades. És un exercici de memòria en el qual un personatge fictici s'enfronta a un territori fictici: les coordenades del títol cauen al bell mig de l'oceà Pacífic.
 - T.I.N.A. de Peio Izcue Basail (Pamplona, 1974). Recull de fotografies emmarcades que provenen d'oficines de turisme oficials de països considerats com els principals paradisos fiscals. És una reflexió sobre la manera com el poder utilitza imatges com a eina de manipulació. Menció especial del jurat.
 - *Man minus de machine is a slave. Man plus de machine is a freeman* d'Alán Carrasco (Burgos, 1986). Projectió de diapositives i d'àudio. El títol de l'obra és la citació amb la qual Henry Ford, fundador de Ford Motor Company, definia el seu pensament entorn a la utilitat de la màquines en pro del desenvolupament de la classe treballadora.

– *News of desolation* de Fernando José Pereira (Porto, 1961). Videoprojecció de 12'33" en blanc i negre que alterna les declaracions desesperades d'una jove artista grega amb imatges de paisatges desolats, amb cables papers, tubs de plàstic i maquinària abandonada. El paisatge després del progrés.

(21) Premi Embarrat 2014

El dinar de deliberació dissabte 7 de juny al restaurant Lalà de Tàrrrega resulta ser un procés intens i magnífic de pacífica i enriquidora negociació entre els 6 membres del jurat. Som l'artista Albert Gusi; el director de la revista Bonart, Ricard Planas; el cap d'exposicions de l'Institut d'Estudis Iler-

dencs (IEI), Anselm Ros; l'etnògraf digital i targarí, Josep Maria Ganyet; la directora del Centra d'Art La Panera de Lleida —que exerceix de presidenta del jurat—, Glòria Picazo i una servidora. Fem servir els fulls de sala editats per repassar, artista per artista, obra per obra, les 22 propostes de la Gran Màquina. De seguida arribem a 6 propostes finals, de les quals ha de sortir un únic guanyador. Ros es marca un *tanto* anunciant que podem fer també una menció especial i que el premi serà una exposició individual a la sala de l'IEI. S'acorda fer també altres dues mencions. Després d'una civilitzada deliberació, el jurat decideix atorgar el Premi La Gran Màquina Embarrat 2014 a Mikel R. Nieto i la seva obra *844*. Aquí podeu llegir l'acta:

Reunit a Tàrrrega el dissabte 7 de juny de 2014, el jurat del Premi La Gran Màquina ha decidit:

- Atorgar el Premi La Gran Màquina / Embarrat 2014 valorat en 2.000€ (impostos inclosos) i per les següents motivacions:
- Per crear una obra específica sobre la Fàbrica Trepal i aprofitar l'escenari industrial
 - Per tot el treball de recerca històrica implícit en la proposta
 - Pel valor sociològic de la mateixa

a

Mikel R. Nieto, per *844*

Així mateix, el jurat ha vist necessari fer **3 mencions**:

Miguel Andrés, per *System*.

Es premia amb una exposició solo a la sala d'exposicions de l'IEI de Lleida

Pilar Boullousa, per *TRAS 2008*.

Es premia també amb una contra de la revista Bonart

Menció especial per a **Peyo Izcúe** per a **T.I.N.A.**

(22) Juanan Requena

L'experiència és religiosa i ens consta que provoca mostres incontenibles d'emoció. *Mañana estuvo aquí*, proposta expositiva de Juanan Requena (en un lugar de la Mancha llamado Albacete [sic], 1983) transforma l'església Sant Antoni en un santuari de les petites coses belles. Fotografies analògiques en blanc i negre, emmarcades i col·locades sobre mobiliari *self-made* reciclat i inventat, textos, frases, versos, encens que crema, música que sona al volum just, l'església plena i en silenci, amb molta calor. L'arquitecte Óscar Jiménez Lozano diu d'ell: "Les

fotografies i les peces que ell crea com un artesà al seu taller són un salvavides: estan fetes per algú que es planteja les coses amb sinceritat, després de la lluita, ja compreses. (...) No són peces d'un trencaclosques o realitat sinó estrips de nosaltres mateixos, somnis i viatges compartits, petites i no tan petites ferides que ens deixen plens de preguntes, de respostes..."

L'exposició s'inaugura el dissabte 7 de juny però, prèviament, al llarg de tota la setmana, Requena converteix el *work in progress* del muntatge en una altra obra d'art, una performance silent i calmada d'allò minucios,

artèsà, essencial i sensible, deixant les portes de l'església obertes perquè la gent s'encurioseixi, entri, miri, pregunti, interactui. Requena organitza també una vista guiada amb alguns dels avis interns a la Residència Hospital de Sant Antoni. L'art és tot.

(23) Olga L. Pijoan

Una de les voluntats de l'Embarrat és implicar les diverses entitats i institucions culturals i artístiques del territori per donar més força a la seva veu i més presència a les seves propostes. En aquest sentit, vam demanar a Josep Miquel Garcia de la Fundació Lo Pardal d'Agramunt —que preserva el llegat de poesia visual de Guillem Viladot— que proposés una exposició per a la sala del Museu. *Olga L. Pijoan i Guillem Viladot. Dos artistes conceptuals* és el títol de l'exposició, genuïna i necessària perquè exposa, per primera vegada a la seva ciutat natal, l'obra de l'artista targarina Olga L. Pijoan (Tàrrrega, 1952- Nicaragua 1997).

L'exposició reivindica el paper dels dos autors de l'Urgell, Viladot i Pijoan, a l'escena

conceptual catalana (1972-1976) per haver-hi aportat gran singularitat malgrat no figurar sempre en les cròniques del període. Viladot per apropar el món de l'escriptura al del concepte i Pijoan per entendre com a obra d'art les accions efímeres.

Una brevíssima biografia de Pijoan: Filla de Rafael López Gómez i Carme Pijoan Bonjoch, estudia a Tàrrrega fins que es trasllada a Barcelona amb la seva mare. Estudia a l'Escola Massana i l'any 1973 s'ajunta amb l'artista Carles Pazos. Pijoan és part activa de l'era conceptual catalana d'entre 1972 i 1976 i participa a la Segona Mostra d'Art Jove de Granollers amb l'obra *Ballarina*; a l'acció 1219 de Vilanova de la Roca, amb l'obra *Cel sobre 1219m³* i a la 1ª Mostra d'Art de L'Hospitalet amb el treball *Els límits del paper*. En el terreny performatiu, la seva mostra més personal és la presència al cicle *Què fer?* de la Sala Vinçon de Barcelona on fa l'acció *Repòs*. L'any 1993 es casa a Lieja, Bèlgica i posteriorment es trasllada a Nicaragua on mor als quaranta-cinc anys.

(24) Trepat al món

El dilluns 7 de juliol de 2014, tot just un mes i un dia després de la presentació mundial del llibre *Trepat*, a la nau 5 de Cal Trepat a càrrec del seu autor, s'inaugura al museu d'arqueologia d'Arles, al sud de França, l'exposició *Trepat Collection, a case study in avant-garde photography*. Fontcuberta ha transformat el llibre de 148 pàgines en una fabulosa exposició que és un recorregut artístic —i pedagògic— per les avantguardes fotogràfiques. Els Recontres d'Arles és un dels principals festivals de fotografia a nivell mundial. L'exposició, produïda pel festival, restarà oberta fins al 21 de setembre i al llarg de tot l'estiu hi passaran desenes de milers de visitants. Amb Vilamajó, Espinagosa i l'alcaldeessa de Tàrrrega, Rosa Maria Perelló (Tàrrrega, 1959), assistim a la inauguració. Veure Cal Trepat en forma d'art i lluny de casa ens enorgulleix i ens fa més feliços. També hi ve Bessard, que ens comunica que el llibre està sent un èxit de vendes.

Del llibre *Trepat* se n'han fet un total de 1.000 còpies: 350 en versió d'artista —caixa dura i signat i numerat— i 650 còpies en versió estàndard. D'aquestes, 350 les distribueix Bessard —i s'exhaureixen abans d'acabar el 2014— i les altres 300 les té a la venda directament el Museu Trepat de Tàrrrega. En ocasió de la redacció d'aquest article, el febrer de 2015, contacto novament amb Bessard i em diu que només li resten 12 exemplars de la versió limitada.

Fotografia:
Olga Pijoan.

i (25) La necessitat de l'art

Joseph Beuys (Krefeld, 1921 - Düsseldorf, 1986) fou un artista alemany multidisciplinari —escultor, performer, pedagog...— i promotor del *Gesamkunstwerk* o obra d'art total. Beuys, membre del moviment Fluxus, reivindicava l'acció creativa i participativa de l'art en la construcció de la societat i la política.

Sense ser una coneixedora exhaustiva de la seva obra, una de les seves instal·lacions que més em fascina —i molt adient des del punt de vista del *Gesamkunstwerk*— és *7.000 Eichen* (7.000 roures), una peça de *land art* presentada per primer cop a la *Documenta 7* de Kassel, l'any 1982. Amb l'ajuda de voluntaris, Beuys va plantar, al llarg d'uns quants anys, 7.000 roures cadascun acompanyat d'una pedra de basalt, pels carrers de la ciutat de Kassel. Fou una extensa intervenció artística i ecològica amb el descarat objectiu d'alterar de forma permanent l'espai vital de la ciutat i els seus habitants. L'obra general de Beuys no és entreteniment ni di-

versió de l'audiència, és un missatge provocador, un despertador social, un activador de pensament d'acord a un nou concepte de bellesa, que va més enllà de la pura gratificació instantània.

També Fontcuberta, durant la presentació del llibre *Trepapat*, parla de la necessitat de l'art i el descriu com a "laboratori d'idees, una crítica que ens ha de fer més animals polítics i ser més resistents al món que ens està arribant. L'art ha de ser revulsiu, molest, contestatari... no ha de ser un complement edulcorat amb imatges que ens preparen cap al consum. L'art ens ha de fer reflexionar, pensar".

Beuys incidia en la importància revolucionària de l'art, com a via necessària d'evolució i d'allunyament d'allò tradicional, establert i antic.

Perquè l'art fa pensar, fa crear i ens ajuda a canviar.

Llarga vida a l'art i a l'Embarrat!

**Joan Fontcuberta
presenta el llibre *Trepapat*
a dins la fàbrica.**

Juny 2014. Fotografia:
Jesús Vilamajó.

Veure la presentació
del llibre *Trepapat*

